

יואב לוי ושות' - משרד עורכי דין ונוטריון
YOAV LEVY & CO. - Law Offices and Notary

Yoav Levy, Adv. (LL.B), Notary
Gidon Fromm, Adv. (LL.B) (B.A. Psy.)
Amir Cohen, Adv. (LL.B) (B.A. Eco.)
Shmuel Sudri, Adv. (LL.B)
Assaf Shapira, Adv. (LL.B)
Rafi Haimovich, Adv. (LL.B) (B.A. Ling)
Sagi Unger, Adv. (LL.B)
Efrat Shunary, Adv. (LL.B)

Michel N. Padon 1961-1993

יואב לוי, עו"ד ונוטריון
גדעון פרום, עו"ד
אמיר כהן, עו"ד
שמואל סודרי, עו"ד
אסף שפירא, עו"ד
רפי חיימוביץ, עו"ד
שגיא אונגר, עו"ד
אפרת שונרי, עו"ד

מיכאל נ. פדון 1961-1993

ו' כסלו, תשס"ד
1 בדצמבר 2003

21067 175/ג
ירושלים

דחוף

בדואר רשום ובפקס

מבלי לפגוע בזכויות

לכבוד
גב' רונית תירוש, מנכ"ל משרד החינוך
ד"ר בלהה נוי, מנהלת שפ"י
משרד החינוך
ירושלים

ג.נ.,

הנדון: חוזר מנכ"ל בעניין התאמות בדרכי הבחנות לנבחנים עם ליקויי למידה

בשם מרשתנו, עמותת ג"ל גשרים ללמידה - עמותת מאבחי לקויות למידה (ע"ר), אנו מתכבדים לפנות אליכם בעניין שלהלן:

1. נודע למרשתנו כי ביום 1/12/2003 עומד להכנס לתוקפו חוזר מנכ"ל חדש בעניין התאמות בדרכי הבחנות לנבחנים בעלי לקויות למידה.
2. פניית מרשתנו אליכם מיום 27/10/2003 (באמצעות עו"ד ארנה לין) בבקשה לבוא בדברים עם מרשתנו בטרם יפורסם חוזר המנכ"ל נדחתה על הסף, תוך קביעה תמוהה כי "ניתן יהיה לפרסם תיקונים במידת הצורך" ותוך הבעת נכונות לשיתוף פעולה "בעתיד" בלבד.
3. פעילות מרשתנו כעמותה ביסוד החלה לפני למעלה מ-6 שנים. היא זו שהובילה את ההליכים כנגד שר החינוך ומנכ"ל המשרד דאז בבג"צ 5936/97 (לם נ' מנכ"ל משרד החינוך, פד"י נג(4)673), בו ביטל בית המשפט העליון בהחלטה מיום 2/9/1999 חוזר מנכ"ל בעניין זהה. מרשתנו מלווה מהלכי חקיקה שונים בתחום, היא ואנשיה ובראשם ד"ר אורן לם מוכרים היטב לגורמים הרלבנטיים במשרד החינוך מזה שנים רבות, ועל רקע זה תמוהה במיוחד ההתעלמות ממרשתנו, בין במהלך גיבוש נוסח חוזר המנכ"ל ובין נוכח פנייתה האחרונה.
4. עיון בנוסח חוזר המנכ"ל החדש מלמד כי מנסחי החוזר התעלמו מן העקרונות וההוראות שהותוו בבג"צ 5936/97 הנ"ל. גם הפעם נעשה נסיון להגביל את עיסוקם ולשלול את פרנסתם

יואב לוי ושות' - משרד עורכי דין ונוטריון

YOAV LEVY & CO. - Law Offices and Notary

של מאות אם לא אלפי מאבחי לקויות למידה, ולתעל את ניהול הליכי האבחון בפועל לידי ציבור הפסיכולוגים בעיקר, ללא כל הצדקה וביסוס.

5. החוזר החדש נועד, כלשונו, להסדיר את נושא ה"התאמות" - היינו התאמות של בחינות הבגרות לסובלים מלקויות למידה - על ידי סווג לקויות הלמידה וההתאמות לקבוצות שונות על פי מידת חומרתן, תוך קביעה מי הוא הגורם המוסמך על ידי משרד החינוך לאשר התאמות אלו ומי הוא הגורם המאבחן אשר המלצותיו תוכרנה על ידי המשרד לצורך כך.

במישור זה, החידוש המרכזי בחוזר החדש ביחס למצב כיום, הוא **הצבת האבחון הפסיכולוגי במוקד תהליך אבחון לקות הלמידה**, תוך העדפת הפסיכולוג על פני כל גורם מקצועי אחר וקביעת בכירותו במקרה של "אבחון משולב" - פסיכולוגי ודידקטי, באופן שיוביל את ההורה הממוצע לפנות ולקבל שירות מפסיכולוגים בלבד.

6. מרשתנו טוענת, בקליפת אגוז, כי לצורך קביעה ואבחון של ליקויי למידה **אין צורך באבחון פסיכולוגי** - אלא ככל שלעיתים נדרשים לו ככלי עזר משני לתהליך האבחון, תהליך **אותו יכול וצריך להוביל אך ורק איש מקצוע שהוכשר לכך במיוחד, הוא מאבחן ליקויי הלמידה**. אין חולק (גם לא על פי החוזר החדש) כי הפסיכולוגים ככאלו נעדרים הכשרה והשכלה בתחום הזה על פי השכלתם הבסיסית, אף אם מדובר ב"פסיכולוגים חינוכיים".

אין חולק כי לקות הלמידה ניתנת לבחינה באמות מידה אובייקטיביות, ברורות ומובחנות, אותן יודע לאבחן מי שהוכשר לכך במפורש. אין חולק כי ליקויי למידה יכולים להתקיים בין אצל מי שיש לו הפרעה סביבתית או חברתית ובין אצל מי שנעדר הפרעה שכזו, בין למי שיש לו קשיים רגשיים ובין למי שאין לו. בין אלה ובין קיומם של ליקויי למידה אין דבר וחצי דבר, שכן ליקויי למידה אינם תוצאה של תנאים מגבילים אחרים. החוזר החדש אף הוא מכיר באבחנה זו.

בנסיבות אלה קביעות חוזר המנכ"ל, המחייבות אבחון פסיכולוגי לצורך אישור התאמות מסוימות, אינן נשענות על שום בסיס מקצועי (אף לא על מסקנות "ועדת מרגלית") **ותכליתן זרה** לטובת התלמיד, לטובתם הכלכלית של הוריו ולעניין לשמו לכאורה נועדו.

7. למרשתנו חשש סביר כי לעובדה שמובילי המהלך בתוך משרד החינוך נמנים על ציבור הפסיכולוגים היתה השפעה מכרעת על ניסוח ההנחיות בחוזר החדש. זאת תוך שהם מפעילים שיקולים זרים, בשים לב לכך שלחלקם - אם באופן ישיר ואם בעקיפין - אינטרס כלכלי אישי בהפניית ציבור צרכני האבחונים אל שורות הפסיכולוגים. על אף כל אלה הם לא נמנעו לפי מיטב ידיעת מרשתנו מלהיות מעורבים באופן ישיר בגיבוש החוזר, בניגוד לכאורה לדינים בדבר ניגוד עניינים של איש ציבור.

8. מרשתנו מוסיפה וטוענת, מן הפן המעשי, כי חוזר המנכ"ל בנוסחו הנוכחי נועד להציג כאילו לא יוגבל עיסוקם של מאבחי ליקויי הלמידה ולא תקופח פרנסתם, אלא שהדבר נעשה

יואב לוי ושות' - משרד עורכי דין ונוטריון

YOAV LEVY & CO. - Law Offices and Notary

למראית עין בלבד, בעוד שמבחן התוצאה הצפויה של הנחיות החוזר החדש עלול להביא את ההיפך הגמור.

9. במוקד השגתנו נמצאת הקביעה הסתמית לפיה "אבחון דידיקטי מתבצע על ידי מי שהוכשר לכך" (סעיף 2.2.2 לחוזר). קביעה זו, אשר לכאורה נועדה להותיר פתח להמשך פעולתם של מאבחני ליקויי הלמידה, מתרוקנת מתוכן בהעדר הגדרה של אותה הכשרה נדרשת.

קביעה סתמית וכללית זו אף מוותרת על הצורך בהכרה מטעם משרד החינוך דוגמת הרשיונות הרשמיים שזה הנפיק בשנים קודמות בניגוד לתכלית שביסוד הענקת רשיונות אלה, ודוגמת מוסדות החינוך שהוכרו על ידי המשרד כמוסמכים להכשיר מאבחני לקויות למידה, ומותרה את התחום פרוץ ובלתי מבוקר.

בהקשר זה נציין כי ודאי לא נעלמה מעיניכן הצעת חוק מאבחני לקויות למידה, התשי"ס - 2000, אשר באה להסדיר את העיסוק במקצוע האבחון. הצעה זו קובעת דרישה לתואר שני בהתמחות לקויות למידה של מוסד להשכלה גבוהה בישראל או הכשרה מקבילה ספציפית בתחום. גם "ועדת מרגלית" הגיעה למסקנה בדבר הצורך בהכשרה אקדמית מסודרת בתחום.

10. אכן, גם כיום אין עדיין הסדרה של נושא זה בחקיקה - ואולם כל עוד עיקר פעולות האבחון נעשו בידי מאבחני לקויות הלמידה ועד לקביעת הסדר חקיקתי מלא של הנושא יכול היה משרד החינוך ומחוייב היה לברור את המאבחנים בהם יכיר על בסיס השכלתם, הכשרתם הייחודית והתמחותם בתחום. כך עשה וכך אנו דורשים שיעשה.

על פי המצב המוסדר בחוזר החדש יוכל כל פסיכולוג להציג עצמו כבעל הכשרה בתחום על דעת עצמו, אף אם זו מסתכמת למשל ביום עיון או בלימוד קורס אחד באוניברסיטה, מבלי לקבוע אמות מידה כלשהן, כפי שנעשה על ידי משרד החינוך בקביעת קריטריונים אקדמיים מובהקים במוסדות שעוסקים בהכשרת מאבחני לקויות למידה.

על רקע זה, שילובו המלאכותי, המאולץ והבלתי מבוסס של הצורך ב"אבחון הפסיכולוגי", באופן בו נעשה הדבר בחוזר המנכ"ל, יוביל בהכרח את ההורים והתלמידים לקבלת חוות דעת מגורם אחד (ולו נוכח השיקול הכלכלי, כדי לחסוך את הצורך בתשלום עבור שתי חוות דעת נפרדות). בהכרח יעדיף כל הדיוט לפנות לפסיכולוג, אשר יוכל לטעון על נקלה כי יש בידיו הכשרה גם בתחום הדידיקטי, בהעדר כל בקרה, באשר על פי החוזר החדש ללא אבחון פסיכולוגי לא ניתן לאשר הקלות והתאמות רבות.

בכך יוגבל בצורה קיצונית בפועל וכתוצאה ישירה ממדיניות משרד החינוך חופש העיסוק של כל מאבחני ליקויי הלמידה, ופסיקת בית המשפט העליון בבג"צ 5936/97 תושם ללעג.

11. כך למשל ברור כי הקביעה לפיה "אבחון דידיקטי מתבצע על ידי מי שהוכשר לכך" מתרוקנת מתוכן עוד יותר נוכח הקביעה המדהימה בשולי טבלת ההתאמות של רמה 1 כי ניתן להסתפק כחלופה לאבחון הדידיקטי ב"אבחון פסיכולוגי שיש בו התייחסות לקשיים בתפקודו הלימודי"

יואב לוי ושות' - משרד עורכי דין ונוטריון

YOAV LEVY & CO. - Law Offices and Notary

של התלמיד - קביעה המקנה לפתע לפסיכולוגים יש מאין יכולות בתחום האבחון הדידקטי, תוך ויתור גם על הדרישה המינימלית שהובאה קודם לכן בעניין זה(!).

.12

נוכח האמור לעיל שבה מרשתנו ומבקשת:

12.1 כי בשלב ראשון תושהה כניסתו לתוקף של חוזר המנכ"ל לצורך עיון מחודש בתכניו ולשם שמיעת עמדת מרשתנו המפורטת ודיון בה לגופו של עניין, וכי הודעה מתאימה תפורסם בעניין זה על ידי משרד החינוך.

12.2 כי משרד החינוך והגופים הכפופים אליו ימנעו מביצוע כל פעולה שמטרתה קביעת עובדות מוגמרות המסתמכות על חוזר המנכ"ל החדש, ובין היתר ימנעו מפרסום מכרזים ו/או ימנעו מהתקשרות בחוזים הכוללים את הוראות החוזר כולן או חלקן כהנחיות אופרטיביות מחייבות.

12.3 כי תבוטלנה ההוראות בחוזר המנכ"ל הדורשות אבחון פסיכולוגי כתנאי לקבלת התאמות שונות או אלו המסתפקות באבחון פסיכולוגי לצורך כך.

12.4 כי בחוזר המנכ"ל יוגדרו אמות מידה ברורות ואובייקטיביות בדבר טיב והיקף ההכשרה הנדרשת מבעל הסמכה כמאבחן לקויות למידה, ברוח הצעת החוק שהוגשה בעניין זה.

.13

אנו תקווה כי תמצא אוזן קשבת לפניה זו, והתשובה לפיה "ניתן יהיה לפרסם תיקונים במידת הצורך" תתייטר, שאם לא כן תאלץ מרשתנו לפנות לערכאות בעניינו של חוזר המנכ"ל החדש כבר בימים הקרובים, וחבל. העדר כל התיחסות בתוך 10 ימים מהיום תתפרש כדחיית האמור בפניה זו על הסף, על כל המשתמע מכך.

.14

מובן כי אין באמור לעיל כדי להוות מיצוי של כל טענות מרשתנו. בפרט אין בכך כדי להוות ויתור על זכותה של מרשתנו ו/או של כל אחד מחבריה לתבוע את נזקיהם כתוצאה משינוי המדיניות הבא לידי ביטוי בחוזר החדש.

בכבוד רב,

יואב לוי, עו"ד

העתק: הגב' לימור לבנת, שרת החינוך

ד"ר אורן לס, עמותת ג"ל